

Siunnersuisoqarfimmik inunnik akiitsoqartunik siunnersuisinnaasumik ikiuisinnaasumillu pilersitsinissamut periarfissat pillugit nalunaarusiornissaq pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Siunertassusaq tassaavoq akiitsut annikillisarniarlugit immikkut ilisimasallit ikiortigalugit akiitsoqartunik akeqanngitsumik siunnersuisarnissaq. Nalunaarummi taamatut siunnersuisoqarfimmi suliassat suuneri aammalu immikkut ilisimasallit tassunga iluaqutigineqarsinnaanersut nassuiarneqassapput, kiisalu taamatut siunnersuisoqarfiliorterup ingerlanneqarnera Nunatta Karsianut qanoq ukiumut akeqarumaarnersoq. Nalunaarusiaq 2016-imi ukiakkut ataatsimiinnissaq sioqqullugu naammassereerneqarsimassaaq. (Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

1. Siullermeerneqarnera

Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap Islandimi Akiitsoqartut Ombudsmandeqarfiannut pulaarnera tunngavigalugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuuteqarpoq, Naalakkersuisut peqquneqassasut, siunnersuisoqarfimmut assingusumik imaluunniit assinganik maani nunatsinni pilersitsinissamut periarfissat pillugit naliliisussamik nalunaarusiamik suliqaassasut.

Naalakkersuisut siunnersuuteqartoq isumaqatigaat, pisortanut akiitsut annertuallaalersimasut, aamma Naalakkersuisunit tamakkiisumik tapersorsorneqarpoq, innuttaasut namminneq pisussutigiginagu inooqataanermi pissutsit soorlu ajunaarnerit, toqusoornit ilaalu ilanngullugit, imaluunniit pissutsit allat inunntut ataasiakkaanut inornarsinnaasut malitsigisaannit akiitsoqalersimasut sapinngisaq malillugu ikiorneqarneqarpata.

Ilisimatitsissutigineqassaaq, Akileraartarnermut aqutsisoqarfiup akiliisitsiniartarnermut immikkoortortaqarfia ullumikkut akiitsunik akilersuinissaq pillugu isumaqatigiissusiortarnermut atatillugu, akiitsulik pineqartoq suleqatigalugu, inoqutigiit isertitaannut aamma aningaasartuutaannut takussutissiamik sanasarmat paasiniarniarlugu, inoqutigiit ulluinnarni pisariaqartitaat eqqarsaatigalugit, akiitsoqartoq piviusut malillugit qanoq annertutigisumik akilersuisinnaanersoq.

Tassungali atatillugu aamma ilisimatitsissutigineqassaaq, akiitsullit tamarmik suleqatigiinnissamut piunassuseqarneq ajormata, taamaammallu akiliisitsiniartarnermut immikkoortortaqarfik qaammammut akilersuutissanik illuinnaasiortumik aalajangiisarpoq, taamaalillunilu aningaasat qaffasippallaamik imaluunniit appasippallaartumik inissinneqarsinnaasarlutik.

Siunnersuisarneq akiliisitsiniartarnermut immikkoortorta qarfiup pingaarnertut suliassarinni-
laa, aamma sulisut akiitsulinnik siunnersuisarnermik ilinniarsimasuunngillat, kisianni sapinn-
gisartik malillugu periarfissaqartillugu, eqqartuussiviit aqputigalugit akiitsunik isumakkeerin-
ninnissamut periarfissaqartoq erseqqissaatigisarpaat, aamma akileraarutinut akiitsuuppata
Akileraartarnermut aqutsisoqarfik aqputigalugu, erseqqissaatigisarlugulu, aningaasartuutit
ilaat immaqa isumaginnittoqarfiit aqputigalugit ikiorsiivigineqarsinnaasut.

Ilisimatitsissutigisinnaavara, akiitsut tamarmiusut ulloq 1. august 2015-imi 920,7 mio. kr.-inik
amerlassuseqarmata sulianut 284.000-ingajannut agguaqatigiissillugit. Taakkunannga suli-
at eqqaanermut tunngasuinnaat amerlassusaat 98.600-it imaluunniit suli-
at tamarmiusut 35 %-iat angungajallugu.

Eqqaanermut suli-
at ataasiakkaat akiitsui agguaqatigiissillugit 282 kr.-it missaaniipput,
Naalackersuisut upperiuminaatsippaat, suli-
at tamakkuva tamarmik aningaasatigut imaluunniit
isumaginninnikkut atukkanit aallaaveqarsimassasut. Naalackersuisut isumaqarput, inuit ilaasa
isummertarnerat imaalersimasoq, pisortanit kiffartuussinermut akiligassaq tigusimasartik aki-
linngitsuuginnarneqarsinnaasooq, assersuutigalugu eqqaanermut imaluunniit meeqqat ulluu-
nerani paaqqinnittarfimmi paaritinneqarnerannut, naak akiligassaq inoqutigiit isertitaannut
naleqqussagaagaluartoq.

Tamatuma kingorna pisortat akiliinissamut nukingisaaruteqartarnerannut akisuinnarani aam-
ma sulisitsisut ataasiakkaat aqputigalugit aningaasarsiatigut ilanngaassilluni imaluunniit tun-
niussassaqaarsimappat ilanngaatigalugit, soorlu akileraarpallaarutinit akiliinissaq amerlaner-
tigut qulakkeerneqarluni. Tamanna aamma innuttaasunut akiligassaminnik akiliisartunut
nikanarsaataavoq, aammalu peqatigisaanik akileraarutimik ilaat innuttaasut aningaasaa-
teqaraluarlutik akiligassaminnik akiliinissaminnut piumassuteqanngitsut, akiligassaannik aki-
liisitsiniartarnermi sulisunut, nassiussinermi akiliutaasartunut matussusiinissamut
aningaasartuutaasarnerannik misigitinneqartarlutik.

Naalackersuisut siunnersuuteqartoq isumaqatigivaat, akiitsoqartunik siunnersuisoqarfik siun-
nersuutigineqartoq nunami maani annertuallaamik akiitsoqarnerup annikillisarneqarnissaanut
sakkuusinnaasooq, kisianni peqatigitillugu erseqqissaatigineqassaaq, siunnersuisarneq iluatsin-
neqassappat, siunnersuummik malitseqartitsinissaq siunnersorneqartup naatsorsuutigisari-
aqarmagu.

Naalackersuisut Islandimi Akiitsoqartut Ombudsmandeqarfiat ilisimasaqarfiginngilaat,
taamaammat tamanna itinerusumik oqaaseqarfigineqassanngilaq, kisianni Naalackersuisut
nalunngilaat, Danmarkimi Atuisunut Siunnersuisoqatigiit assipajaavanik siunnersuisoqar-
feqarmata, aammalu kattuffiit namminersortut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsut
akeqanngitsumik akiitsoqartunik siunnersuinissamik neqeroorteqartarlutik.

Siunnersuuteqartup nammineq tunngavilersuutimini eqqaavaa, akiitsoqartunik siunnersuisoqarfimmi taamak ittumi suliatigut ilinniarsimasut attuumassuteqartut arlallit pissarsisutaasumik ilaatinneqarsinnaasut aamma ilassutigalugu Naalakkersuisut siunnersuutigisinaavaat inuit aningaasaqarnermik paasisimasallit assersuutigalugu aningaaseriveqarnermik assigisaanilluunniit tunuliaqutallit akiitsoqartunik siunnersuisoqarfimmi aamma ilaatinneqarsinnaasut.

Akiitsoqartunik siunnersuisoqarfimmut aningaasartuutit siunnersuuteqartumit ukiumut 5 mio. kr.-nit missaanissasoq taamungaannaq annertussusilerneqarpoq, tamanna kukkunerualaarunangilaq, tassami apeqqutaavoq, siunnersuisoqarfik qanoq angitigissanersoq, aamma angalasarnerit suut attuumassuteqassanersut. Naalakkersuisut isumaat malillugu pingaarteqarpoq, akiitsoqartunik siunnersuineq oqarasuaat assigisaaluunniit kisiat atornagu toqqaanartumik ataatsimiinnerit atorlugit ingerlanneqartassasoq, taamaammat sapinngisamik akiitsullit amerlasuut anguneqassappata angalanerit ikinngitsut naatsorsuutigineqartariaqarput. Oqaatigineqarsinnaavoq suliat taakku siuliani eqqaaneqartut 284.000-t missaanniittut inunntut ataasiakkaanut 30.000-t missaanniittunut agguataarneqarsimammata, taamaammat siunnersuisoqarfik pineqartoq annertooujussuarmik suliassaqartussaavoq.

Akiitsoqartunik siunnersuisoqarfik qanorluunniit pitsaasumik sunniuteqaraluarpat, pitsaanerpaajussagalarpoq, innuttaasut ataasiakkaat akiitsuminnik isumaginninnissaminut ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsineq ajortuuppata. Atortoq Ilanngaassivik innuttaasut amerlasuut siunissami anigugasaanngitsunik akiitsoqalinnginnissannut sunniuteqartussaaq, tamatumali saniatigut siumut sammisumik innuttaasut aningaasanik atuinnermut atatilugu pitsaanerusumik atuisarnissaat anguniarneqartariaqarpoq, assersuutigalugu meeqqat aturfianni atuaqatigiit angajulliit sammisat taakku tungaatigut annertunerusumik pitsaanerusumillu ilinniartinneqarnerisigut.

Naalakkersuisut siunnersuut inassutiginiarpaat tapersorsorlugulu, kisiannili inassutigissavaat, aappassaaneerinninnissaq sioqqullugu siunnersuut ataatsimiititaliamit suliarineqartussanngorlugu ingerlatinneqassasoq, eqqaaneqarsinnaasut siunnersuutillu allat suliap ingerlatseqqineqarnerani atorneqarsinnaasut eqqarsaatigalugit, tassunga ilanngullugu akiitsoqartunik siunnersuisoqarfiup aaqqissuussaanikkut sumi inissinneqarnissaanut siunnersuut.

Siunnersuut siullermik Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup ataani Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit suliarineqarpoq, kisianni siunertamut naapertuunnaviannigilaq, aaqqissuussaanikkut akiliisitsiniartarnermut immikkoortortaqarfiup inissisimaffianut akiitsoqartunik siunnersuisoqarfik inissinneqarpat, tassami oqartussaqaarfik akiliisitsiniartarnermik suliaqartoq siunnersuisarnermut attuumassuteqartariaqanngilaq.